

GEMEENSCHAPPELIJKE
VERGADERING VAN DE
COMMISSIE VOOR DE
BUITENLANDSE BETREKKINGEN
VAN DE KAMER EN VAN DE
COMMISSIE VOOR DE
BUITENLANDSE BETREKKINGEN
EN DE LANDSVERDEDIGING VAN
DE SENAAT

van

DINSDAG 8 JULI 2008

Voormiddag

RÉUNION COMMUNE DE LA
COMMISSION DES RELATIONS
EXTÉRIEURES DE LA CHAMBRE
ET DE LA COMMISSION DES
RELATIONS EXTÉRIEURES ET DE
LA DÉFENSE DU SÉNAT

du

MARDI 8 JUILLET 2008

Matin

De vergadering wordt geopend om 9.35 uur en voorgezeten door mevrouw Marleen Temmerman.
La séance est ouverte à 9.35 heures et présidée par Mme Marleen Temmerman.

01 Wetgeving met betrekking tot Ontwikkelingssamenwerking – evaluatie en hoorzitting met de heer Geert Bourgeois, Vlaams minister van Bestuurszaken, Buitenlands beleid, Media en Toerisme

01 Cadre législatif de la Coopération au Développement – réflexion et audition de M. Geert Bourgeois, ministre de la Région flamande en charge des Affaires administratives, de la Politique étrangère, des Médias et du Tourisme

De **voorzitter**: Minister Bourgeois, wij zijn heel blij u vanochtend bij ons te hebben voor de laatste hoorzitting in een serie van acht. Wij zijn begonnen op 11 maart en wij hebben ongeveer iedereen uitgenodigd, alle organisaties, alle belangrijke keynote-players - zoals men dat in mooi Nederlands zegt -, om van gedachten te wisselen over ontwikkelingssamenwerking. Ik geef u meteen het woord.

01.01 Minister **Geert Bourgeois**: Mevrouw de voorzitter, zeer goede collega's, ik ben blij hier nog eens terug te zijn.

01.02 **Herman De Croo** (Open Vld): (...)

01.03 Minister **Geert Bourgeois**: Ik moet inderdaad bekennen dat ik een beetje nostalgie voel, collega De Croo.

Ik ben hier natuurlijk in andere omstandigheden. Ik heb even een voorbabbel kunnen doen en ik begrijp dat het de bedoeling is dat u een algemeen beeld krijgt van de gezamenlijke inspanningen op het vlak van ontwikkelingssamenwerking.

Ik heb een PowerPoint-presentatie, maar het blijkt helaas niet mogelijk om die te bekijken. Ik zal iedereen achteraf een kopie bezorgen en nu een toelichting geven.

De **voorzitter**: Wij zullen vragen of het misschien toch nog kan.

01.04 Minister **Geert Bourgeois**: Het werd intussen besproken met de technici en het blijkt nu toch mogelijk te zijn.

Ik zal inmiddels starten. Ik zal proberen snel te gaan en niet in detail te treden. Ik zal ook zo weinig mogelijk bedragen noemen, maar toch een aantal essentiële zaken aanraken.

Eerst wil ik toch iets zeggen over de bevoegdheid, voor het geval dat een van de punten zou zijn. Ik neem aan dat iedereen onder u ervan uitgaat dat sinds de Sint-Michielsakkoorden de deelstaten de grondwettelijke bevoegdheid hebben om een buitenlands beleid te voeren in foro interno, in foro externo, evenzeer op het vlak van de ontwikkelingssamenwerking. Dat is het geval sinds 1994. Daarna zijn de Lambermont-akkoorden gekomen, die – ik hoef het niet te zeggen in dit gremium aan specialisten – niet uitgevoerd zijn. De Lambermont-akkoorden hielden in dat vanaf 1 januari 2004 niet de bevoegdheid – de bevoegdheid is er namelijk al –, maar wel de middelen zouden worden overgedragen die verband houden met de deelstatelijke bevoegdheden. Bekeken in relatie tot het zuiden, gaat het natuurlijk om heel veel bevoegdheden. Ongeveer alle Vlaamse bevoegdheden – om het bij Vlaanderen te houden – die verband houden met Ontwikkelingssamenwerking kunnen in ogenschouw worden genomen, vertrekkend van bij de minister-president, over Landbouw, Huisvesting, Leefmilieu, Gezondheid, noem maar op.

Bij de start, in Vlaanderen, van ontwikkelingssamenwerking, is dat een beetje organisch gegroeid zonder dat er een breed zicht was. Eigenlijk is men in Vlaanderen vertrokken van de bevoegdheidsidee. Wij zijn bevoegd, extern, voor al onze binnenlandse bevoegdheden, dus werd in dezen ook gestart met een beleid inzake Ontwikkelingssamenwerking door elke minister voor zijn bevoegdheden. Dat leidde dus niet direct tot een concentratie, tot coherentie van het beleid. Dat werd stilaan bijgestuurd, maar dat kon niet zomaar. Het werd bijgestuurd, in die zin, ten eerste, dat het eigen budget voor Ontwikkelingssamenwerking bij de minister van Ontwikkelingssamenwerking groeit; ten tweede, dat er steeds meer coherentie komt in het beleid, mede door het kaderdecreet Ontwikkelingssamenwerking, waarvan ik straks de principes zal schetsen. Dat leidt ertoe dat die tanker stilaan wordt bijgestuurd. Ministers, of het nu gaat over bijvoorbeeld Onderwijs of Leefmilieu, richten zich in hun ontwikkelingsbeleid ook op de principes die vastliggen in het kaderdecreet.

Ons eigen budget voor Ontwikkelingssamenwerking is in deze regeerperiode gestegen van 16 miljoen euro tot 25 miljoen euro. Onze ODA is gestegen van 9,8 miljoen euro tot 40,6 miljoen euro.

Wij concentreren ons op de millenniumdoelstellingen 1, 4 tot 6 en 8. Millenniumdoelstelling 1 betreft de extreme honger en het halveren van de armoede. Daarbij zetten wij vooral in op de economische ontwikkeling en de voedselzekerheid. Doelstellingen 4 tot 6 betreffen de gezondheid. Daarbij concentreren wij ons op de gezondheidszorg en de strijd tegen hiv/aids. Doelstelling 8 betreft het mondiale partnerschap voor ontwikkeling, waarin wij heel sterk inzetten op het bevorderen van de handel en het creëren van een middenkader en capaciteit in onze partnerlanden. Een aantal elementen komt in de Noordwerking aan bod.

Ik heb diagrammen van ons budget, maar die zult u zien in de powerpoint-presentatie. Het budget wordt verdeeld in een aantal grote sectoren. 8% gaat naar de Vlaamse steden en gemeenten, 22% naar de Verenigde Naties en andere multilaterale instellingen, 29% naar de overheden in het zuiden en 35% naar de niet-gouvernementele organisaties. Dan blijft er nog 6% over, dat naar andere organisaties gaat. U zult de details vinden op de presentatie die wordt gegeven.

Wat de Noordwerking betreft, de samenwerking begint bij ons in het noorden, in Vlaanderen. Wij doen sterk aan informatieverstrekking en sensibilisering door projecten in ontwikkelingseducatie. Daarbij selecteren wij telkens een aantal projecten die educatief zijn. Wij steunen MO en IPS met behoorlijke bedragen. Wij verlenen ook een jaarlijkse noord-zuidpersprijs voor journalisten die op de beste manier de noord-zuidproblematiek onder de aandacht brengen.

De steun voor de vierde pijler is nieuw. Wij hebben een helpdesk opgericht. Ik heb de vierde pijler in kaart laten brengen door professor Develtere, die een studie heeft verricht met het HIVA, waarin belangrijke zaken aan het licht zijn gekomen.

Er is een enorme hoeveelheid aan initiatieven in de vierde pijler.

Ik neem aan dat ook in de Kamer het begrip “vierde pijler” wordt gehanteerd. Het hoeft dus geen toelichting.

Er is een waaier aan initiatieven van individuen, verenigingen, ziekenfondsen, vakbonden, families en vriendenkringen allerhande die aan de overheid geen steun vragen. Zij wensen niet te worden gesubsidieerd en staan buiten het kader van de ngo's. Zij missen evenwel een vorm van professionalisme in hun werking. Wij richten derhalve een helpdesk op om een aantal principes aan voornoemde personen aan te leveren en om hen ondersteuning en praktische informatie te geven.

Nog in de Noordwerking is er de steun voor gemeentelijke ontwikkelingssamenwerking. Wij sluiten convenants met gemeenten die in een aantal principes intreden, een noordzuidraad oprichten, een ambtenaar voor ontwikkelingssamenwerking hebben en zich aan een aantal afspraken conformeren.

Ik mag in dat verband wel zeggen dat Vlaanderen op dit ogenblik relatief en procentueel het grootste aantal fair tradegemeenten in Europa heeft. Dat is te danken aan het jarenlange beleid gericht op steun aan fair trade. Dat brengt mij meteen tot punt vier, zijnde de bevordering van handel en ondernemerschap.

In dat kader verlenen wij ook steun aan het 4 C-koffieproject. Dat is geen apart label, maar een business-to-businesslabel, dat u ongetwijfeld kent. In tegenstelling tot de andere fair tradelabels, die op vaste prijzen en op een aantal andere aspecten inzetten, wil 4 C de hele business-to-businesssector aan een aantal economische, sociale en ecologische principes laten werken, om er op die manier toe te komen dat de hele koffiesector een aantal belangrijke principes naleeft.

Dat werd destijds opgericht met steun van de Duitse minister voor Ontwikkelingssamenwerking.

We hebben een Vlaams Waarborgfonds Microfinanciering.

Wij hebben ook Ex-Change – steeds in het raam van de bevordering van het ondernemerschap en de handel. Ex-Change, dat zijn Vlaamse bedrijfsleiders, kaderleden, accountants, ingenieurs, informatici, kortom allerlei mensen met knowhow, die vrijwillig, zonder daarvoor betaald te zijn, voor iets langere periodes als ze met pensioen zijn of gedurende enkele weken tijdens hun vakantie, naar het zuiden gaan om kleine bedrijfjes te helpen bij het starten ervan of bij het oplossen van een aantal problemen, zoals budgetproblemen, hun businessplan, accountancyproblemen, technische problemen, enzovoort. Het is eigenlijk een voluntariaat dat heel goed werkt. Wij vragen aan Ex-Change ook om zich te concentreren op onze partnerlanden, wat gebeurt met goed gevolg.

Ik merk dat de PowerPoint-presentatie hier nog niet werkt.

We hebben ook Go North. Dat is een helpdesk import Vlaanderen. Na een aanbesteding is dat gegund aan UNIZO. Daarbij helpen we ondernemers en kleine bedrijven uit het Zuiden om te exporteren naar Europa, naar het Noorden, en brengen we bij welke de standaarden zijn waaraan die producten moeten beantwoorden, welke eisen er zijn inzake productnormen. We beantwoorden vragen over de manieren waarop die markt betreden en bewerkt kan worden, en dergelijke meer. Op dit ogenblik zijn er in onze partnerlanden, als ik me niet vergis, toch al zowat 130 ondernemingen die op die manier met onze helpdesk samenwerken en die begonnen zijn aan of bezig zijn met een traject van export naar Europa.

Ik kom tot de concentratie op de landen waarmee wij werken. Het regeerakkoord bepaalt dat wij ons concentreren op zuidelijk Afrika. Wij gaan ervan uit, als we een klein budget hebben, dat we dat op een verstandige manier moeten inzetten, en niet moeten gaan verspreiden over heel de wereld, omdat we dan veel minder effectief kunnen werken.

Het regeerakkoord bepaalt dat wij ons concentreren op zuidelijk Afrika. Dat is in de eerste plaats een historisch gegroeid Zuid-Afrika. Wij werken daar samen in drie provincies: Limpopo, Vrijstaat en Kwazulu Natal. De vraag is of Zuid-Afrika na 2009 nog een partnerland zal zijn. Zij hebben gezegd dat zij vanaf de regeerperiode 2009-2010 – dat valt samen met de periodes in Vlaanderen – zelf donor willen worden. Wij sluiten niet uit dat wij verder samenwerken met Zuid-Afrika, maar dan misschien eerder in trilateraal verband. Wij zien Zuid-Afrika immers als een heel belangrijke motor van ontwikkeling en stabiliteit op het continent. Dat bevindt zich dus nog een beetje in het ongewisse.

In elk geval is het zo dat in de provincies waarin wij werken de criteria van de Human Development Index, waarop wij ons richten, nog altijd van die aard is om met die provincies te kunnen samenwerken, maar het hangt ook af van de beslissing van Zuid-Afrika zelf. Er is nog altijd 11% extreme armoede in Zuid-Afrika, minder dan 1 dollar per dag.

Het tweede partnerland is Mozambique dat 172ste staat op de Human Development Index en waar men 36% extreme armoede heeft. Daar werken wij aan de uitbouw van de gezondheidszorg in de provincie Tete, u welbekend, mijnheer de voorzitter. Dat is daar sterk geconcentreerd en ingepast in het beleid dat de Mozambiquaanse regering voert met dokter Garrido als minister van Volksgezondheid, die een heel planmatig beleid voert op het vlak van de uitbouw van het gezondheidsnetwerk van hoofdziekenhuizen,

regionale ziekenhuizen en districtsziekenhuizen. Daarin werken wij mee.

Wij werken daaraan mee maar altijd in het raam van capaciteitsopbouw: mensen opleiden ter plaatse, gezondheidswerkers ter plaatse opleiden. Mozambique is gelukkig ook een land met relatief weinig braindrain waar heel veel opgeleiden – medici ook – in eigen land actief blijven wat het des te beter maakt om tot een samenwerking te komen. In Tete werken wij samen met artsen zonder grenzen, met de Universiteit Gent en met het Instituut Tropische Geneeskunde Antwerpen en dit zowel preventief als curatief.

Tweede sector waarin wij samenwerken in Mozambique is de hervorming van het technisch en beroepsonderwijs en van de beroepsopleiding, ook in het licht van wat wij vaststellen.

Dit is een beetje mijn diagnose die ik stel na mijn vierjarig ministerschap. Ik vertel hiermee echter niets nieuws. In die landen is een heel brede massa en vaak een hoog opgeleide elite van ambtenaren en regeringsleiders die het land bestuurt. Zij zijn vaak buitenlands geschoold in bijvoorbeeld Harvard Daartussen is echter geen middenkader: noch van technici, noch van kleine en middelgrote ondernemingen. Bijvoorbeeld het beroepsonderwijs in Zuid-Afrika en Mozambique, heb ik met eigen ogen kunnen vaststellen, werkt eigenlijk met machineparken die bij ons als meer dan industriële archeologie zouden worden gecatalogiseerd. Jonge mensen moeten er echter wel mee worden opgeleid zodat kan worden geprobeerd om in de moderne wereld van vandaag hoogwaardige producten te maken. Technisch geschoolde mensen zijn volgens mij een van de belangrijke prioriteiten.

Malawi is ons derde en jongste partnerland. Het staat 166ste op de Human Development Index met 50% extreme armoede met minder dan 1 dollar per dag. Daar richten wij ons op het verhogen van de voedselzekerheid. De FAO heeft goede projecten die ertoe leiden dat men in coöperatief verband in de dorpen inzet op het verbeteren van de oogst, de kwaliteit van de zaden, het conserveren door bouwen van silo's en dergelijke meer. De facto leidt dit tot zelfredzaamheid. Na een aantal jaren trekken wij weg uit dat district en kan men zien dat die mensen op eigen kracht het hele systeem, dat welvaart creëert, ook mee in stand houden.

Ik zeg nog een woord over ons kaderdecreet. Dit kaderdecreet gaat uit van principes en voorwaarden.

De vier principes zijn u welbekend: eigenaarschap, partnerschap, respect voor diversiteit en beleidsdialoog. De voorwaarden zijn in de eerste plaats de ontwikkelingsrelevantie, ten tweede de ongebonden hulp en ten derde de concentratie. We concentreren ons op zuidelijk Afrika en op sectoren. We zullen in een partnerland nooit tien dingen tegelijk doen. We spreken dat uiteraard af, want het eigenaarschap ligt bij de partnerlanden. Als zij prioriteiten bepalen, spelen we daarop in, maar we spelen niet tegelijk in op zeven prioriteiten in een van de landen. Integendeel, we doen dat geconcentreerd op één thema. Daarnaast zijn er de voorwaarden van coördinatie en harmonisatie – waar dat kan – het resultaatgericht werken op lange termijn en het inzetten op kwaliteit.

Mijnheer de voorzitter, als u een volledig overzicht wenst, kan ik het activiteitenverslag van het Vlaams Agentschap voor Internationale Samenwerking aan alle leden van de commissie laten bezorgen. Het ODA Rapport heb ik nu niet bij, maar misschien is het goed dat u, voor de volledigheid, ook daarover kunt beschikken. Ik zal daarop nu niet in detail ingaan, want ik neem aan dat dit niet de bedoeling is van deze vergadering.

De **voorzitter**: Mijnheer de minister, ik dank u voor uw zeer boeiende en goed geïllustreerde voordracht. Ik ben daarstraks bij de introductie nog vergeten te zeggen dat de hoorzittingen steeds bicameraal worden georganiseerd. Zowel de leden van de Senaatscommissie als van de Kamercommissie zijn hier dus aanwezig.

01.05 Herman De Croo (Open Vld): Mevrouw de voorzitter, mijnheer Bourgeois, u ziet dat zelfs de Kamer de technologie nog volgt, zij het met een beetje vertraging.

Het is hier niet het moment om in te gaan op details of discussiepunten. Wij zijn tevreden dat u ons, zoals vele anderen, bijkomend komt voorlichten. Welke eerste conclusies hebt u tot nu toe getrokken? U hebt voor een aantal sectoren gekozen. Ik was vorige week in New York voor het DAC, het Development Assistance Committee van de OESO. Men ziet een enorme wisseling optreden.

Wat wij ook allemaal doen, hoeveel tientallen en honderden miljoenen wij ook spenderen, 130 miljard dollar

van de OESO-landen is maar een derde van wat de mensen die hier werken naar huis sturen. Om maar een voorbeeld te geven, dat bedraagt tussen de 400 en de 500 miljard dollar remittance, terugsturing van mensen die hier werken, en wij zijn maar een klein stukje. We moeten goed nadenken wat we met ontwikkelingssamenwerking doen.

Zijn er al conclusies met betrekking tot dossiers waarin er vergissingen zijn gebeurd, die niet herbegonnen moeten worden of die te vroeg werden doorgegeven? Kan men al tot een soort van methodologie concluderen voor landen die wij minder kennen inzake ontwikkelingssamenwerking? Of is dat te vroeg? Of is de schaal te klein en is de bedoeling anders, om uit die ervaring toch ook positieve dingen te kunnen leren? Is het goed dat men zowel hier als daar aan vorming moet doen? Het gaat over al die elementen, niet alleen met het beschrijvende gedeelte, Geert, maar ook het inhoud- en ervaringrijke gedeelte als dat kan. Dank u.

01.06 Dirk Van der Maelen (sp.a+VI.Pro): Minister Bourgeois, kunt u mij beschrijven, ten eerste, hoe de actuele situatie is voor wat betreft samenwerking, overleg, coördinatie – noem het zoals u wilt – tussen het federale niveau en het niveau van de deelgebieden? Is er een plaats, misschien in een interministerieel comité voor buitenlands beleid of zo, waar de verschillende ministers van ontwikkelingssamenwerking die dit land telt, elkaar ontmoeten?

Tweede vraag, mijnheer de minister, acht u het wenselijk dat in de toekomst dit overleg, die coördinatie, die samenwerking wordt versterkt? Ik heb er weet van dat op het terrein naast mekaar wordt gewerkt in bepaalde landen door onze ontwikkelingssamenwerking. Dat is spijtig. Er zijn plaatsen waar het federale niveau de steun van het Vlaamse niveau zou kunnen gebruiken. Er zijn plaatsen waar het Vlaamse niveau dankzij de steun van het federale niveau ook beter zou kunnen presteren.

Ik denk dat het de doelstelling van u en van uw federale collega is om een zo goed mogelijke samenwerking met de landen te ontwikkelen.

Ik zou graag uw mening daarover kennen. Ik verontschuldig mij echter omdat ik moet vertrekken. Ik heb een vraag in een andere commissie. Ik zal uw antwoord in het verslag lezen.

01.07 Josy Dubié, sénateur (Ecolo): Madame la présidente, je remercie le ministre pour son intervention.

Monsieur le ministre, au cours de la législature précédente, un groupe de travail dont je faisais partie avait été constitué pour discuter du problème de la défédéralisation de la Coopération au développement. À cette fin, nous avons entendu tout ce que la Belgique et les pays étrangers comptent comme spécialistes de cette question. Quasiment tous, à l'exception d'un seul, ont exprimé leur opposition à la défédéralisation de la Coopération au développement, estimant qu'il s'agirait d'un acte négatif au regard de l'objectif consistant à aider les populations en voie de développement.

D'une part, j'aimerais connaître votre position à cet égard. J'ai remarqué que cette question ne figurait plus à l'ordre du jour de l'accord de gouvernement.

D'autre part, quels sont les mécanismes de coordination qui existent entre votre département, pour la coopération au développement flamande, et ceux de la Communauté française et du fédéral, qui garde, bien sûr, la majorité du budget relatif à ce thème?

Je vous remercie.

01.08 Roel Deseyn (CD&V - N-VA): Ik wil minister Bourgeois danken voor het heldere overzicht en de zeer interessante inleiding in de Vlaamse kijk op de zaak. Het zou interessant zijn om te weten of het Vlaamse beleidsniveau ook specifiek meetindicatoren heeft uitgewerkt om te meten hoe performant de hulp is die wordt aangeboden. Meten is weten. Bepaalde internationale instellingen hebben daarvoor eigen rigide parameters. Vaak zien we echter dat donoren een eigen systeem of een tekort aan een systeem hebben. Ik had graag geweten of Vlaanderen werkt met een rapportensysteem of een systeem van indicatoren om als men een bepaalde som investeert te weten wat de output en de upscaling voor de lokale bevolking was. Hoe gebeurt de evaluatie binnen de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking?

Ik heb nog een tweede vraag. De minister moet natuurlijk werken met beperkte budgetten maar stel dat hij zou kunnen beschikken over een rianter budget, heeft Vlaanderen dan de ambitie om projecten in andere landen of sectoren of meer projecten binnen de sector te ontwikkelen? Wat zou de volgorde van de

prioriteiten zijn of wat zou de te ontwikkelen as zijn binnen de ambitie van de Vlaamse minister?

01.09 **Margriet Hermans**, senator (Open Vld): Mijnheer de minister, dank u voor uw duidelijk overzicht. Ik heb nog een vraagje. Op welke basis maakt u de keuze van de landen waarmee u samenwerkt? Is dat ook afgestemd op wat er federaal gebeurt? Bekijkt u bij wijze van spreken of het federale niveau nog ergens een opening heeft gelaten waar u in past of kiest u gewoon totaal onafhankelijk op een andere basis? Ik zou dan willen weten op welke basis of om welke redenen u precies uw keuzes heeft gemaakt.

De **voorzitter**: Mijnheer de minister, u ziet dat er heel wat vragen zijn.

01.10 Minister **Geert Bourgeois**: Collega's, het zijn heel interessante vragen. Ik zal beginnen met de vraag van collega De Croo. Ik ben heel bescheiden in die zaken. Ik voel mij helemaal geen specialist maar zoals ik al heb gezegd is het naar mijn aanvoelen het allerbelangrijkst dat we werken aan capaciteitsopbouw daar in het zuiden.

Ik vergelijk dat een beetje met Vlaanderen dat zijn welvaart te danken heeft aan een netwerk van kleine en middelgrote ondernemingen.

Er is daar een heel grote massa mensen die vaak nauwelijks geschoold zijn, waar geen leerplicht bestaat of indien ze bestaat moeilijk kan worden nageleefd. Kinderen krijgen les in shifts, klaslokalen worden in twee of drie shifts gebruikt om te zorgen dat er voldoende onderwijs kan zijn. Dezelfde leraars geven twee keer na mekaar acht uur les.

Ik ontmoet heel sterke mensen waarmee we in die landen samenwerken. Zij staan aan het hoofd van het land, maken deel uit van de regering of zijn topambtenaren. Zij zijn vaak in het buitenland uitstekend geschoold. Daaronder staat een grote brede massa mensen. Er is dus een sterke elite, maar geen middenkader.

Ze hebben absoluut kaders nodig, technisch geschoolde mensen, mensen die kunnen ondernemen, die kleine bedrijfjes kunnen opzetten. Dankzij die microfinanciering waaraan we werken, met helpdesk en met exchange slagen wij daarin.

Bij microfinanciering gaat het vaak om heel kleine bedragen. Men staat soms versteld hoe men erin slaagt om vaak eenvrouwsbedrijven mee te helpen ontstaan, handel te drijven. Ze maken vaak schitterende artisanale producten, maar ze doen dat alleen om in hun eigen behoefte te voorzien.

Malawi bijvoorbeeld gaat sterk vooruit op het vlak van landbouw, maar men ziet dan zij tot nu toe geen systeem hadden voor het conserveren, het bouwen van silo's, het bewaren van oogsten, het verkopen van de oogstoverschotten of het verbeteren van de productiemethodes.

Ik denk dat de nood aan opleiding, capaciteitsopbouw en zeker ook gezondheidszorg heel groot is. Er is heel lichte vooruitgang wat aidsbestrijding betreft. Mevrouw de minister is een veel grotere specialiste dan ik. De noden zijn ontzettend groot, en allemaal tegelijk op het vlak van gezondheidszorg, onderwijs en voedsel.

Ik denk dat dit de grootste prioriteiten zijn. Dat is de les die ik daaruit trek.

Wij zetten ook daar op in. Ik krijg wekelijks aanbiedingen van mensen die zelf naar het zuiden willen om er zes maand te gaan werken in Tete, in de klinieken waarmee we werken. We zijn ook bezig met het steunen van Mozambique en het oprichten van een nieuwe kliniek op 80 km afstand. Tot nu toe komen de mensen 80 km te voet naar dat centrum voor behandelingen. Er is 1 arts per 30.000 inwoners, wij hebben er 1 per 300 als ik het goed voorheb. Wij concentreren ons op het daar opleiden van gezondheidswerkers.

Er komen natuurlijk artsen speciaal naar het Instituut voor Tropische Geneeskunde voor Banama-opleidingen als ik het zo mag uitdrukken, postdoctoraal. Voor de rest steunen we ter plaatse de opleidingen aan de universiteiten. Ik denk dat dit het beste is wat men kan doen, capaciteitsopbouw en ervoor zorgen dat daar meer welvaart ontstaat. De noden zijn echter zo groot dat men nauwelijks kan zeggen dat iets prioritair moet gebeuren. Men moet eigenlijk aan drie zaken tegelijk kunnen werken, namelijk de volksgezondheid, de opleiding en de capaciteitsopbouw. Nu komt daar natuurlijk wereldwijd nog de dimensie bij van de voedselzekerheid, zeker een problematiek die uw aandacht ook zeer sterk gaande houdt. Wij hebben beslist om met bescheiden middelen, 1 miljoen euro, de Wereldvoedselorganisatie te steunen om mee te helpen

aan het lenigen van de eerste noden. Men moet daar natuurlijk echter structureel uit komen.

Collega Van der Maelen, de coördinatie op ministerieel vlak gebeurt nauwelijks. Het zal geen geheim zijn als ik u zeg dat interministeriële conferenties, zeker inzake buitenland en ontwikkelingssamenwerking, plaatshebben in een tempo van niet eens een keer per jaar. Er is nu toevallig woensdag een interministeriële conferentie inzake buitenland en dat is het dan. Ik ben zelf vragende partij om over een aantal zaken die ons gezamenlijk bezighouden vaker samen te gaan zitten maar dat gebeurt dus niet. Er zijn natuurlijk contacten. De DG's en de ambtenaren hebben geregeld contacten, maar mijn overtuiging is dat we elkaar niet voor de voeten lopen.

Ten eerste hebben we aparte landen die we kiezen als prioritaire partners.

Ten tweede, wij werken altijd bilateraal, in akkoord en in samenwerking met die regeringen. Het eigenaarschap ligt bij hen. Wij werken in partnerschap. Wij komen daar dus niet aan zeggende dat wij daar eens een dorp zullen bouwen, een kliniek zullen oprichten of een of ander project uit de grond zullen stampen. Het gebeurt altijd in het kader van bilaterale overeenkomsten. Wij maken strategienota's en strategische overeenkomsten met die partnerlanden voor een periode van vijf jaar. In dat kader werken wij samen.

Het is een benadering waar de andere donoren mee instappen. Wij stappen zelfs in een budgetfinanciering die wordt gemonitord door een van de partnerlanden. In Mozambique hebben wij bijvoorbeeld 2 miljoen euro die in het budget gaat dat wordt beheerd door het partnerland. De Denen doen voor een reeks donoren, ik denk een achttal, de controle, zodat men niet met zijn allen telkens opnieuw dezelfde handelingen verricht.

In de mate dat wij in die partnerlanden gezamenlijk aanwezig zijn, lopen wij elkaar niet voor de voeten. Dat is althans mijn aanvoelen. Wij hinderen elkaar niet. Het omgekeerde is waar, zeker omdat wij bilateraal werken, waar het kan. Anders werken wij met multilaterale organisaties.

Collega Dubié, ik ben een overtuigd voorstander van de uitvoering van het Lambermontakkoord. Dat zal u niet verbazen. Er is inderdaad een werkgroep opgericht, maar die is nooit tot een goed einde gekomen. In het Lambermontakkoord staat niet dat de bevoegdheid moet worden overgedragen, want, zoals ik in mijn inleiding al zei, die bevoegdheid is er al sinds het Sint-Michielsakkoord. Er is een grondwettige bevoegdheid, anders zouden de deelstaten trouwens niet aan ontwikkelingssamenwerking kunnen doen. Wat de middelen betreft, is er echter wel afgesproken dat er een foto zou worden genomen en dat op 1 januari 2004 de middelen die verband houden met de deelstatelijke bevoegdheden, zoals onderwijs, huisvesting en landbouw, getransfereerd zouden worden. Dat is niet gebeurd.

Ik vind dat spijtig, omdat ik ervan overtuigd ben dat heel veel mensen ten onrechte menen dat dit tot versnippering leidt. Ik denk dat wij naar een multilevel Europa gaan. Europa neemt sinds een aantal jaren ook ontwikkelingssamenwerking als een thema. Dat belet niet dat men op een verstandige, gecoördineerde manier op diverse niveaus aan ontwikkelingssamenwerking kan doen.

Mijnheer Deseyn, in het kaderdecreet zelf staat dat wij ons door onafhankelijke instanties moeten laten evalueren. Wij doen dat ook door externe bureaus. Na een aanbesteding krijgen zij de opdracht om ons beleid te evalueren. Het gezondheidsbeleid in Tete is geëvalueerd door een Nederlands bureau en is ook positief beoordeeld. De accountability is in het kaderdecreet ingeschreven. Wij zijn verantwoording verschuldigd aan onze aandeelhouders, de belastingbetalers. Wij laten dat dus extern evalueren. Ik denk dat dit de enige manier is om dat objectief te doen.

Wat zouden wij doen als wij over meer middelen zouden beschikken? Ik denk dat wij op dezelfde grote lijnen zouden doorwerken. Onze prioriteit ligt bij de laagst ontwikkelde landen, waarbij wij de Human Development Index als graadmeter nemen. Het is een objectieve parameter die wij hanteren. In het regeerakkoord stond dat wij ons op zuidelijk Afrika zouden concentreren. Als wij meer middelen zouden hebben, zouden wij de hulp naar andere landen kunnen uitbreiden. In elk geval zal de parameter van de minst ontwikkelde landen blijven.

Voorts zal het ook een thematische samenwerking blijven. Wij gaan immers uit van een geografische en een thematische concentratie om te vermijden dat men zo breed werkt dat het niet meer effectief is. Wij streven een zo groot mogelijke effectiviteit na. Men krijgt daarin ook expertise. Met Peter Piot had dat ook een gezicht. Als wij in die landen aanbieden om samen te werken op het vlak van gezondheidszorg en aids, dan

zijn wij natuurlijk zeker dat wij voldoende capaciteit hebben in Vlaanderen om dat op een verstandige manier aan te pakken.

Wanneer wij de betrokken landen aanbieden om op het vlak van gezondheidszorg en hiv/aids samen te werken, zijn wij natuurlijk wel zeker dat wij daartoe voldoende mensen hebben – ik zeg dat niet omdat de voorzitter aanwezig is – en dat wij in Vlaanderen voldoende capaciteit hebben om het probleem op een verstandige manier aan te pakken. Dat is ook de enige manier die geldig blijft, namelijk concentreren, ook indien een overheid of organisatie over veel middelen beschikt. In dat geval moeten de objectieve parameters worden genomen.

Ik kom aldus bij de laatste vraag van mevrouw Hermans, namelijk hoe wij dat dan aanpakken.

Bijvoorbeeld, ons nieuwe partnerland Malawi was voorheen geen partnerland. Onze administratie heeft gewoon alle, andere landen in zuidelijk Afrika die in aanmerking kwamen, objectief vergeleken en alle parameters in kaart gebracht. Uiteindelijk adviseerde de administratie dat op basis van de beleidscriteria die wij hanteren, Malawi het partnerland is dat in aanmerking komt, ook al zouden wij om persoonlijke of andere redenen liever met een ander land in zuidelijk Afrika samenwerken. Dat doen wij dus niet. De administratie bereidt het dossier voor. Haar advies werd ook compleet gevolgd. Indien wij naar andere partnerlanden uitbreiden, zal dat ook op voornoemde manier gebeuren, namelijk via een objectieve vergelijking.

In dit geval ligt de scope natuurlijk wel op zuidelijk Afrika, omdat zulks in het regeerakkoord werd ingeschreven. Er werden toen een vijftal landen vergeleken. Malawi kwam uit de objectieve analyse als het land dat aan de criteria beantwoordde. Dus besliste de regering ook om met Malawi samen te werken.

01.11 Herman De Croo (Open Vld): Mevrouw de voorzitter, wij hebben een ontwikkelingssamenwerking die ook een aantal structuren heeft gekend, onder meer onder staatssecretarissen Moreels, Boutmans, De Decker en nu Charles Michel. Wij hebben de Belgische, technische ontwikkelingssamenwerkingsmaatschappij BIO, die bijna een verzelfstandigde eenheid is, en DEGOS. Dat zijn twee grote pijlers, die ook een aantal mensen tewerkstelt, vormt en recupereert.

Men moet uiteraard bescheiden blijven. Men moet geen dingen doen die men niet kan doen. Is daar ook minstens een tendens tot samenwerking of althans tot communicatie tussen die grote, bijna verzelfstandigde instellingen en uw departement? Wat gebeurt er in andere Gewesten die theoretisch dezelfde bevoegdheid hebben? Ik denk aan het Waals Gewest en ik vermoed ook het Brussels Gewest, voor zover zij daaraan aandacht kunnen schenken. Is er dan ook een correlatie in de landen waar jullie werken met dergelijke investeringen? Dat is een eerste groep vragen.

Ten tweede, het is evident dat er altijd een beetje een spreidstand is tussen de bilaterale en de multilaterale samenwerking. Dat is overall zo. Multilateraal kan men meer gewicht in de schaal leggen en het kan objectivering met zich meebrengen; bilateraal is het moeilijker om een en ander aan te houden, maar het geeft meer profile aan wie meewerkt.

01.12 Els Van Hoof, senator (CD&V - N-VA): Ik heb een vraag in verband met budgethulp. U doet ook aan budgethulp vanuit Vlaanderen en ook aan gedelegeerde hulp. Wat is uw evaluatie van dergelijke systemen? Het zijn toch systemen die ook op Europees vlak af en toe in vraag worden gesteld. De vraag is of vanuit Vlaanderen, vanuit uw ervaring, daarvan reeds een evaluatie is gebeurd.

Ten tweede, ziet Vlaanderen gedelegeerde hulp alleen met bilaterale donoren, of gebeurt dat ook met ngo's of met multilaterale donoren? Laat het huidige kaderdecreet dat ook voor een stuk toe? Hoe evalueert u gedelegeerde hulp? Is dat bij uitbreiding ook mogelijk met ngo's en multilaterale donoren?

01.13 Minister Geert Bourgeois: Mevrouw de voorzitter, in antwoord op de eerste vraag, het volgende. Wij hebben ook een agentschap opgericht, met name het Vlaams Agentschap voor Internationale Samenwerking, dat zelfstandig werkt, maar wij hebben geen technische eenheid, als ik het zo mag uitdrukken. Er is wel al samenwerking geweest met het BTC. Er kunnen zaken worden uitbesteed aan het BTC, en dat is al gebeurd, omdat wij zelf die capaciteit niet in huis hebben.

Wij leggen de klemtoon eigenlijk op het bilaterale, maar inzake Malawi zijn wij in een multilateraal project gestapt. Wij willen eerst het land leren kennen. Wij willen ook eerst zien welke capaciteiten het land heeft om samen te werken. In Zuid-Afrika gaat dat, in Mozambique gaat dat ook. Ik kan mij inbeelden dat het federale

niveau werkt in bepaalde landen waar de kwaliteit van de overheid dusdanig is dat het precair wordt om bilateraal samen te werken. Er kunnen situaties zijn waar men dat niet kan doen.

Daarom hebben wij bijvoorbeeld Malawi in eerste instantie multilateraal benaderd via de FAO. Wij zijn van plan – omdat het daar goed loopt – ook bilateraal dat soort projecten op het vlak van voedselzekerheid voort te zetten. Wij werken op beide manieren. Wij blijven ook multilateraal samenwerken, bijvoorbeeld inzake de voedselzekerheid. Er wordt nu bijvoorbeeld een oproep gedaan, wegens de recente voedselcrisis. Welnu, dan beslissen wij om daar 1 miljoen euro naartoe te sturen en de Wereldvoedselorganisatie besteedt die middelen op de best mogelijke manier. Tegelijk willen wij structureel werken aan de voedselzekerheid en aan het ontwikkelen van de landbouwcapaciteit aldaar. Het is dus een en-en-verhaal, maar in principe werken wij bilateraal samen.

Ik kom tot het volgende punt, de budgetsteun. Die wordt, zoals ik al zei, permanent gevolgd. In Mozambique gebeurt dat door de Denen. Die doen dat voor de diverse landen. Er is nog geen externe evaluatie gebeurd. Ik sluit niet uit dat dit gebeurt. Wij volgen dat wel van zeer dichtbij en er wordt door ons op toegekeken dat die budgetten inderdaad worden aangewend voor de prioriteiten die zijn vooropgesteld.

Wij stappen daar dus in een swap, Sector-Wide approach. Mijn aanvoelen is goed, zeker voor de Mozambikaanse regering. Ik weet echter niet of men dat kan veralgemenen. Ik heb echter een zeer goed gevoel bij de samenwerking met die regering. Dat zijn echt gedreven mensen met een visie, met een planmatige aanpak. Met zulke partners kan men natuurlijk gemakkelijker in het systeem van budgetsteun stappen. Men weet dat zij dat zullen aanwenden volgens een aantal prioriteiten die zij vooropstellen en die ertoe leiden dat dit land, in dit geval bijvoorbeeld voor Volksgezondheid, inderdaad een planmatige aanpak krijgt, waarbij het hele land op termijn zou moeten beschikken over voldoende netwerk van gezondheidszorg.

Dat wordt op die manier gemonitord. Wij doen dat zelf niet. De Denen doen dat. Daar is nog, zoals ik reeds zei, geen externe evaluatie gebeurd.

Heb ik het bilaterale en multilaterale aspect voldoende beantwoord?

01.14 Herman De Croo (Open Vld): Men moet het in de herdefinitie, niet alleen op Belgisch en Europees vlak, maar ook op OESO-vlak, eens bekijken. U hebt een klein budget, maar u hebt reeds geëxperimenteerd. Dat is interessant. Indien men een ontwikkeling moest hebben, gaat men dan bilateraal beginnen, multilateraal omschakelen of multilateraal beginnen en bilateraal omschakelen? Is er daar een filosofie, een pragmatische toepassing, geval per geval?

01.15 Minister Geert Bourgeois: Beide formules zijn mogelijk. Wij zijn daar multilateraal begonnen, maar multilateraal gebruiken wij ook als instrument in de bilaterale contacten.

Met het FAO hebben wij een overeenkomst gesloten. Wij hebben ook sterk gedrukt op de overheadkosten. Ik sta soms versteld van de overheadkosten op multilateraal vlak. Hier wordt een norm gehanteerd van 10%. Zij gaan veel hoger. Ze zijn gestart met 16%. Wij hebben genegotieerd tot zij met ons akkoord gingen om onze sleutels toe te passen.

Of men nu kleine of grote bedragen investeert, men moet ervoor zorgen dat het zoveel mogelijk ter plaatse wordt aangewend en niet in de hele grote structuur.

Dat is inderdaad een benadering. Wij hebben vastgesteld dat de president van Malawi het landbouwbeleid naar zich toe trekt. Wij hebben vastgesteld dat binnen dat ministerie te weinig capaciteit was om in een bilaterale relatie die zaken deskundig op te volgen. Een van onze steunmaatregelen bestaat erin steun te geven om daar een ambtenaar met een omkadering aan te werven. Die ambtenaar zorgt ervoor dat het beleid kan worden uitgewerkt. In die zin kan men het ad hoc noemen maar het vertrekt wel vanuit dezelfde visie. Ad hoc betekent dat wij kijken of er voldoende capaciteit is binnen de administratie.

Wij stelden vast dat wij op het vlak van de landbouw in Malawi geen partner hadden waarmee wij dat soort dingen bilateraal goed konden uitwerken. Wij zijn om die reden met de FAO gestart. Tegelijkertijd steunen wij de capaciteitsopbouw binnen dat ministerie. Het gaat daarbij om een bescheiden bedrag want het is niet de bedoeling om een heel ministerie uit te bouwen, enkel een topambtenaar aan te stellen die deskundig is inzake landbouw. Die ambtenaar is met onze steun aangeworven zodat daar een bilateraal

samenwerkingsverband kan worden opgezet. Op die manier is ook de nodige capaciteit aanwezig zodat dit ook met andere partners kan worden ontwikkeld.

De **voorzitter**: Dank u, mijnheer de minister. Dank u voor uw adequaat antwoord op onze vele vragen. Ik kan uw enthousiasme over Mozambique alleen maar delen. Op het terrein ziet men dat er zeker op het gebied van gezondheidszorg toch een duidelijke vooruitgang is. Er zijn indicatoren die langzaam – het is een groot en moeilijk land – enige vooruitgang tonen. De Vlaamse ontwikkelingssamenwerking speelt daarin een belangrijke rol.

Ik ben zelf ook blij om te horen dat er van uw kant goodwill is om een interministeriële vergadering te hebben. Ook op het terrein zou dit belangrijk zijn want op het terrein horen wij soms dat de mensen niet goed weten hoe het precies zit. Er is een Vlaams agentschap en twee straten verder is er de Belgische coöperatie. Soms weten de inwoners van Mozambique niet goed hoe onze staatsstructuur in mekaar zit en wat nu precies het verschil is tussen de Vlaamse en de Belgische ontwikkelingssamenwerking. Moest er op het terrein ook meer kunnen worden samengewerkt, zou dit een stap in de goede richting zijn.

Dat is mijn ervaring van op het terrein.

01.16 Herman De Croo (Open Vld): Mevrouw de voorzitter, een van de plagen waaraan ontwikkelingssamenwerking lijkt te lijden, is precies de balkanisering. Er zijn landen die zodanig veel projecten toegeschoven krijgen, dat ze dat niet kunnen verteren.

Een van de grote gevolgtrekkingen die ik onder meer vorige week in New York heb gehoord, is dat men een streamlining moet bekomen. Veel stenen maken een muur. Als men echter telkens een muur begint te bouwen op verschillende plaatsen met enkele stenen, bekomt men geen muur maar alleen min of meer geordende stenen.

Er is inzake ontwikkelingssamenwerking een enorme wereldwijde vraag naar coördinatie. Dit is niet alleen een Belgische vraag, maar ook een Europese. Ik denk dat uw bemerking pertinent is.

01.17 Minister Geert Bourgeois: Daarom vind ik die Sector-Wide approach heel belangrijk. Die gebeurt meer en meer.

Er zijn inderdaad veel donoren. Dat heeft niets te maken met de interne Belgische situatie. Die landen worden geconfronteerd met tientallen donoren en hebben niet de capaciteit om daarmee om te gaan.

Ze worden overspoeld met samenwerkingsakkoorden, rapportering en accountability daarover. Ze moeten daarin veel energie en capaciteit stoppen. Ik heb een goede ervaring met die SWAp, die Sector-Wide approach. De monitoring gebeurt dan door een van de donoren en men loopt mekaar dan niet voor de voeten.

In Tete werken wij samen met andere donoren maar dat leidt niet tot initiatieven die mekaar hinderen of het geheel onproductief maken, integendeel. Om dat te doen, moet men een partner hebben in dat land, een overheid, een regering, die voldoende vertrouwen biedt om daarin op die manier te stappen en om met die budgetsturing te werken.

Men kan dan heel snel aan efficiëntie winnen, en dat geldt voor alle donoren. In Mozambique werken Denen, Noren, Nederlanders, Ieren, enzovoort, samen. Er zitten heel wat donoren in dat pakket die dat doen. Er zijn er zelfs die hun volledig budget daarin stoppen. Wij doen dat niet omdat wij de zaken voorzichtig willen aanpakken en willen evalueren. Ik denk dat dit een van de manieren is om de versnippering tegen te gaan.

De **voorzitter**: Als er geen vragen meer zijn, wil ik in naam van beide commissies de minister van harte bedanken voor zijn bijdrage en u nog een prettige dag wensen.

*De gemeenschappelijke openbare commissievergadering wordt gesloten om 10.24 uur.
La réunion publique commune de la commission est levée à 10.24 heures.*